

Balmes murades

Josep Preixens i Llevadot

*Balma de les Fonts d'en Jaume.
Fotografia: Josep Preixens, abril de 2005.*

Les balmes, cavitats a les roques produïdes per l'erosió, foren el primer habitacle que va fer servir la humanitat. Regal de la natura, eren una excel·lent protecció contra les inclemències climatològiques i el perill de les feres. Amb el temps, les balmes es van tancar amb murs de pedra, augmentant així el grau de seguretat i benestar dels seus ocupants. A la comarca de les Garrigues hi abunden les balmes tancades amb una paret de pedra. En un inventari recent que hem dut a terme amb

el suport del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana al terme de Juncosa de les Garrigues, hem localitzat un centenar de balmes murades, algunes de molt espectaculars.

En aquestes balmes hi van fer vida els pagesos que van artigar les terres de cultiu. Les primeres notícies que tenim de la gent que les van habitar fan referència als repobladors després de la reconquesta d'aquestes terres als àrabs; algunes d'aquestes balmes es van

utilitzar fins a mitjan segle xx, i després van quedar en desús. Cada balma habitada era una unitat autosuficient. La dieta dels seus estadants es componia del que collien en esquifits horts de secà, del que caçaven mitjançant trampes, rateres i altres modalitats, dels animals de corral que criaven, de les figues que assecaven, de la mel que recollien de les arnes, dels fruits secs que els donaven els ametllers i noguers que cultivaven, de la farina dels cereals que sembraven i de l'oli extret del fruit de les oliveres.

En una de les balmes que vam inventariar, la cova del Bep de l'Escultor, en desús de fa molts anys, encara s'hi pot veure gran quantitat dels estris, tant de la llar com els que empraven a les tasques del camp, que van utilitzar els últims estadants que van fer vida a la balma. L'habitable, de 19 metres de llargada per 6,71 metres d'amplada i 2 metres d'alçada, el trobem dividit en tres parts diferenciades. A la part més occidental hi trobem la porta d'entrada que dona pas a l'estable, on podem veure la menjadora de l'animal de càrrega picada a la roca de la balma. A continuació de l'estable trobem l'estança del pagès, separada de l'estable per una paret de pedra seca; en un racó de l'habitable del pagès podem veure-hi un jaç de palla, delimitat amb una paret de pedra. Finalment, a la part més oriental de la balma, localitzem el dormidor, tancat amb una paret de pedra. El fet que a la balma hi trobem un jaç per dormir separat del dormidor ens indica que a la balma hi residia més d'una persona.

Una altra balma molt interessant del terme de Juncosa és la balma de les Fonts d'en Jaume, de 22 metres de llargada, 9,30 d'amplada i 3,10 metres d'alçada màxima. A l'interior de la balma hi trobem pintades a la roca dues creus, més una tercera a la paret que tanca la balma. També hi podem veure els estris utilitzats en la caça d'aus amb vesc, anomenada en aquestes contrades "caça de barraca". Aquesta tècnica consistia a fer una petita cabana de rames en un lloc elevat, voltada de pins i amb bona vista. Als pins s'hi recolzaven llargs pals anomenats *pollancs*, que sobrepassaven l'altura de l'arbre; a la part superior d'aquests pals s'hi feien uns quants forats, on s'encastaven bastonets del gruix d'un llapis i d'uns 40 centímetres de llargada untats de vesc, una pega vegetal feta amb el vesc picat dels pins. El caçador es col·locava dins la cabana i quan albirava un ramat de tords o de grives tocava un reclam que imitava el cant de les aus. Aquestes es posaven sobre els pollancs i es quedaven enganxades en el vesc. Al costat de la balma encara es pot veure la clotxa, forat circular a la roca on es picava el vesc amb un gran martell de fusta anomenat maçó.

Aquestes balmes, tot un patrimoni que cal valorar i respectar, ens parlen com un llibre obert del tipus de vida que feien els nostres avantpassats que les habitaren.

La ciutat imaginada i la ciutat real: la comunitat argentina a Barcelona

Marcelo Cugliari

El meu objectiu en aquesta investigació ha estat analitzar els elements que caracteritzen el col·lectiu d'argentins presents a Barcelona, l'arribada dels quals es remunta als canvis econòmics i socials succeïts a Argentina a partir de l'any 2001, fets que van abocar el país a una situació de crisi. He pensat desenvolupar aquesta investigació, perquè crec que el fenomen de la immigració dels argentins a Catalunya, i en particular a Barcelona, ha assumit, en els darrers cinc anys, una dimensió tan gran que mereix ser objecte d'estudi.

El meu interès en aquest estudi ha estat analitzar la forma de viure la nova realitat dels argentins acabats d'arribar, la seva manera de connectar entre ells, d'associar-se –considerant també els diferents orígens de cadascun d'ells– i de relacionar-se amb la nova ciutat, les seves problemàtiques (habitatge, treball, salut, educació, l'associacionisme, cultura i oci) i els seus habitants. Tot això sense deixar de banda la resposta de la societat catalana, pel que fa a les seves relacions amb l'"argentinitat" i els codis a través dels quals es dona l'acte de la comunicació.

*"La ronda del mate" al Casal Argentí de Barcelona.
Fotografia: Marcelo Cugliari, 2005.*

Ha estat de particular interès constatar de quina manera el viatge acomplert pels protagonistes de la darrera forta immigració es pot considerar d'alguna manera quasi un "retorn als orígens", si tenim en compte que la gran majoria de la població argentina prové d'Europa i està formada per la nombrosa immigració espanyola i italiana que es verificà a partir de la meitat del segle XIX fins poc després de la Segona Guerra Mundial.

Gràcies a les entrevistes portades a terme a Barcelona he verificat que el lloc d'origen de les famílies dels informadors ha influenciat notablement la tria del lloc escollit per "començar de